

SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS 1. ÉVFOLYAM

Közhelynek számít, hogy egy jó tanóráért sokat kell dolgozni. Ezért is remek az Apáczai Kiadó *Így dolgoztam...* pályázata, melyre kiváló dolgozatok érkeznek. Ezúttal a szövegértés-szövegalkotás tanításához kapunk jó ötleteket. Hogy mindezt egy közkedvelt mesén keresztül ismerhetjük meg? Az dupla öröm kicsinek és nagyoknak!

TAMÁSNE
SZEPESI ZSUZSANNA

Időszak: Alapozó

Téma: Hangleválasztás, tanult betűelemek gyakorlása

Cél: – Szavak szótagolása, hangokra bontása

- Finommotorika fejlesztése
- Anyanyelvi tapasztalatszerzés
- Szem-kéz koordinációja
- Alak-háttér differenciálása
- Beszédtevékenység
- Ritmizálás
- Helyes hangképzés, artikuláció
- Vonalelemek gyakorlása
- Helyes testtartás, ceruzafogás, vonalvezetés
- Játékos tevékenykedtetés, tapasztalatszerzés
- Társas kapcsolatok kialakítása
- Testfogalom, testséma megerősítése

1. óra (45 perc)

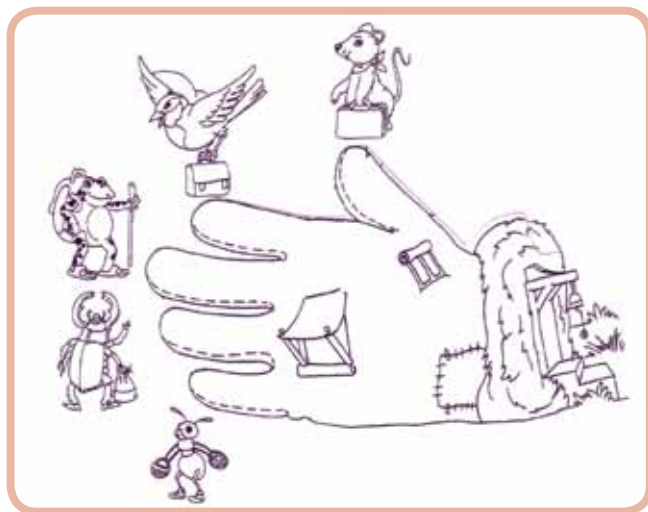
I. Ráhangelődés

1. Találós kérdés

Egy kis házban öt kis szoba sorakozik szépen, öt kis ember bújik oda melegedni télen. *(kesztyű)*

2. Melyik mese jut eszedbe róla?

- Kik a mese szereplői? *(pocok, cinke, béka, szarvasbogár, hangya)*
- Költöztessük őket a helyükre! *(A táblán nagy kesztyű képe, az állatok képeit a megfelelő ujjhoz teszik.)*
- Melyik állatra gondolok? *i-e, a-a, é-a*

II. Jelentéstartalom

1. Játsszunk! – A kesztyű öt ujjá

A gyermekek az egyik tenyerüket az asztalra helyezik úgy, ahogyan az a legkényelmesebb. A tanító elkezdi a mesét, egyben mutatja is a kezével.

– *Egy kiránduló leejtett egyszer egy kesztyűt az erdőben. Jó meleg bundakesztyű volt. Az állatok körülállták, és azt gondolták, de kényelmes, meleg lakás lenne ez!*

A gyermekek most az ujjukkal is követik a mesét, amelyik ujjról szó van, azt egy pillanatra felemelik az asztalról, és megmozgatják.

– *Az állatok elhatározták hát, hogy beköltöznek. A veréb a hüvelykujjába, a pocok a mutatóujjába, a béka a középső ujjába, a szarvasbogár a gyűrűsujjába és az öreg rövidlátó hangya a kisujjába.*

A gyermekek most a megfelelő ujjukkal söprögető mozdulatokat tesznek.

– *Először is kitakarítottak, söprögettek. A veréb a hüvelykujjában. A pocok a mutatóujjában. A béka a középső ujjában. A szarvasbogár a gyűrűsujjában és az öreg rövidlátó hangya a kisujjában.*

A következő résznél körbekavargató mozdulatokat tesznek a gyermekek a megfelelő ujjukkal.

– *Azután vacsorát főztek. A veréb mákos tésztát a hüvelykujjában. A pocok pörköltet a mutatóujjában. A béka húslévest a középső ujjában. A szarvasbogár rántott húst a gyűrűsujjában. Az öreg rövidlátó hangya tejbegrízt a kisujjában.*

A következő részben a megfelelő ujj emelkedjen fel az asztalról, majd lassan süllyedjen vissza.

– *Amikor készen lettek és megették a vacsorát, annyira elfáradtak, hogy lefeküdtek aludni. Csak úgy emelkedett-süllyedt a paplan, ahogy szuszogtak az ágyban. A veréb a hüvelykujjában. A pocok a mutatóujjában. A béka a középső ujjában. A szarvasbogár a gyűrűsujjában. Az öreg rövidlátó hangya a kisujjában.*

Most a másik kezünkkel is megismételjük a játékot.

2. Légzőgyakorlat

Állva belégzés 4 ütemre, kilégzéskor mondóka mondása:

Hüvelykujjam almafa, mutatóujjam megrázta, középső ujjam felszedte, gyűrűsujjam hazavitte, a kisujjam mind megette, megfájdult a hasa tőle.

3. Borítékos feladat

– A borítékban kesztyűket találtok. Tegyétek a jobb kézre való kesztyűket a padotok jobb oldalára, a bal kézre való-

kat a pad bal oldalára! Most keressétek meg mindegyiknek a párját, és tegyétek egymás mellé őket!

4. Közös éneklés

– Az egyik kesztyűn egy kedves állat képe volt. Melyik az? (mackó)

– Énekórán tanultunk egy dalt róla. Énekeljük el közösen, tapsoljunk hozzá egyenletes mérőt! *Mackó brummog, irgum-burgum...*

5. Hangképzés

– A mackó így morog: „m”! Utánozd! Figyeljük meg a *m* hang képzését! (zárt ajkak)

6. Szókereső

– Szavakat fogok mondani. Ha meghalljátok a medve szót, tapsoljatok!

medve, kulcs, ház, medve, kacsa, medve, medve, tolltartó, eper, autó, medve, ceruza, medve, festék, kenyér, mese, medve

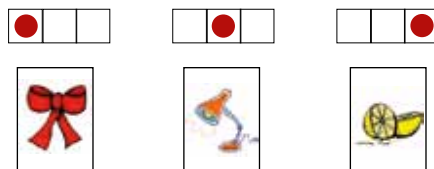
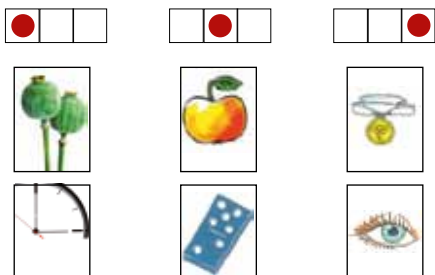
7. Hangkereső

– Álljatok fel! Újból szavakat mondok. Ha a szó elején halljátok a *m* hangot, guggoljatok le!

matrica, macska, bálna, moha, nap, sárkány, mágnes, malac, nyakkendő

8. Szótagoló

– Szótagolva mondjuk el a képek neveit!
– Csoportosítsuk a képeket aszerint, hogy hol halljuk bennük a *m* hangot! (elején, belsejében, végén)

9. Hol hallod?

– Tegyétek magatok elé a hangkereső ablakot és egy korongot!

– Tedd a korongot oda, ahol hallod a kép nevében a *m* hangot!

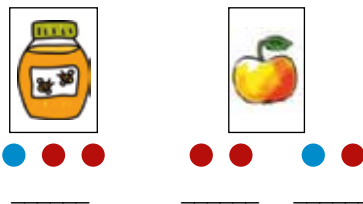
– Mutatom a képeket: *málna, gomba, méz, elem.* (Egyével ellenőrizzük a megoldást!)

10. Korongos játék

– Tegyétek magatok elé a pálcikákat, korongokat! Tegyük ki a képek szótagjait, hangjait! (Pálcikák jelölik a szótagokat, kék korongok a hangokat.)

– Fordítsuk meg pirosra azt a korongot, ahol a *m* hang helye van!

11. Állatkereső

– Levelet hozott a postás! Jöjjön az a borítékjéért, aki felismeri a monogramját!

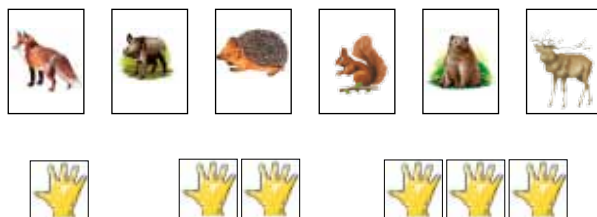
– Elbújtak a képen az állatok. Színezd ki őket!

– Közben hallgassátok meg a következő zenét, ami szintén az állatokról szól! (Kaláka: *Nálatok laknak-e állatok?*)

12. Szótagszámoló

– A táblán az elbújt állatok képeit látjátok. Hány szótagból áll a nevük? Kössétek a megfelelő jelhez!

13. Kiegészítő

– Pótoljátok az állatok hiányzó testrészeit a lapon!

14. Ritmusjáték

– Játsszunk! Álljatok párba! A vers ütemére tapsolunk:

*Amikor a mackók sakkoznak,
roppant ritkán kapkodnak.
Ketyeghet a sakkóra,
nem ijeszt a mackókra.*

III. Reflexió

– Hogy érezted magad az órán? Melyik feladat tetszett?

2. óra (45 perc)

I. Ráhangelődés

1. Babzsák gyakorlatok

– Ritmusra adjuk egyik kézből a másikba!

*Megyek itt, megyek ott, egyszer bal, egyszer jobb,
fenn az ég, lenn a kút, hideg jég, hosszú út.*

(ti-ti tá, ti-ti tá)

– Legyen a jobb kezében a babzsák! Tedd a jobb térdre, a jobb füledhez, a bal könyöködhöz, a tarkódra!

– Legyen a bal kezében a zsák! Tedd a bal csípőre, a bal bokádhoz, a jobb combodra elöl, a jobb hónod alá!

– Add körbe a zsákot a nyakad körül, a törzsed körül, a lábad körül!

– Dobjuk fel és kapjuk el! Tapsoljunk is közben!

2. Repül a babzsák!

– Mindenki a padja mellett álljon, az egyensúlyotokat kényelmesen mindkét lábon osszátok el! (Ez általában kisterpeszt jelent.) Az ügyesebbik kezeteiket emeljétek mellmagasságban előre, kinyújtott tenyérrel lefelé! (Nem muszáj a kart teljesen kinyújtani, a felkar a test mellett maradhat.)

– A kézhátra helyezétek a babzsákot! Majd a kézháttal lendítsétek fel, s miközben az felfele száll, tenyereketek fordítsátok felfelé, hogy a leeső zsák számára „fészket” képezzen!

A zsák esésével még a kéz is lejjebb mozdul, követve annak mozgását. Majd újra a kézhátra kerül a babzsák, és kezdődik a gyakorlat előlről.

A feladatot később a másik kézzel is végezzük el.

Ha már egyik kézzel gördülékennyé vált a feladatvégzés, módosíthatunk úgy, hogy a zsákot oda-vissza (kézhátról tenyérre, tenyérről kézhátra is) ugyanolyan módon dobálva tegye, így egy ritmikusan működő csuklómozgást kapunk.

3. Szivárványgyakorlat

A teremben helyet kell találni minden gyermeknek, hogy állva végezze el a gyakorlatot. Azért lényeges az állás, mert a tanulónak pontosan érzékelnie kell a teste körüli teret. A tanító bemutatja a gyakorlatot, mert a mozgásos példa mélyebb nyomot hagy a gyermekek emlékezetében, mint a verbálisan kapott instrukció. Álljunk egyenesen, a testsúlyunkat arányosan osszuk el két testfelünk között, tehát zárt vagy kis terpeszállásban álljunk. Két karunkat emeljük oldalsó középtartásba, pontosan vízszintes helyzetbe. Nem kell a karok feszítettségét növelni, lehetnek enyhén hajlított állapotban is. A tenyerek felfelé néznek, az egyikben fekszik a babzsák. Szemünkkel az egész gyakorlat alatt a babzsák útját követjük. Mindkét karunkat egyszerre oldalsó középtartásból magastartásba emeljük, a fejünk felett átadjuk a babzsákot egyik kezünkől a másik kezünkbe. Majd a kezeket ismét szimmetrikusan oldalsó középtartásig lehozzuk. Ezt a mozdulatsort ismétéljük, egyik kezünkől a másikba adva és folyton szemmel tartva a babzsákot. A gyermekeknek a következő instrukciót adhatjuk:

– Rajzoljunk szivárványt az égre! Az ég és a föld találkozásánál, mindkét oldalon vannak festékesbödönök, melyekből a festék az ecsetünkre kerül, majd lassan, egyenletesen végighúzzuk az ecsetet az égen, középen át vesszük a másik kezünkbe. Így hatszor oda-vissza jár az ecset, mire minden szín felkerül az égre. Ügyeljete arra, hogy az ég és a föld találkozásáig fessetek csak, ez alá ne menjetek! A szemetekkel pedig állandóan kövessétek az ecsetet (a babzsákot), folyton kísérjétek figyelemmel, hogyan kerülnek fel a színek az égre!

A gyakorlat végzése közben elmondhatjuk Weöres Sándor *Bolygó zápor* című versét: „*Bolygó zápor / libben, táncol, / suhog a fű sűrűjén, fa ágán. / Kéklő, halvány / felhők alján / kivirol a ragyogó szivárvány.*”

4. Mindenki mindenkiért játék

A babzsákkal a fejen kell járni a teremben. Ha leesik, mozdulatlanra kell merevedni. Egy másik gyerek felveheti és visszahelyezheti a fejre a babzsákot lehetőleg anélkül, hogy az övét elveszítené. Ha sikerül, visszaállhat a játékba.

5. Összeragadt testrészek játéka

A padok között úgy kell párban végighaladni, hogy a babzsák ne essen le az „összeragadt” testrészek között.

– Haladj végig úgy a pároddal, hogy a homlokotok legyen összeragadva! (A homlokuk között tartják a babzsákot.)

Ajánlott összeragadási pontok:

- homlok, fül, orr, áll
- váll, könyök, alkar, csukló, tenyér, kézhát, öt ujjbegy, egy-egy ujj
- csípő, comb, térd, lábszár, boka
- hát, popsi

II. Jelentéstartalom

1. Tanult betűelemek kitalálása

– A táblára felírok három betűelemet. Jól nézd meg! Ha becsukom a táblát, írd le őket jó sorrendben az írólapodra!

2. Kismadarak játék

A gyermekek kb. váll- vagy mellmagasságba emelik a kezeiket, a kézhát néz a test fele. A vers ritmusára egyenként összeérintik az alul lévő hüvelykujjukkal a felül lévő mutató-, középső, gyűrűs- és kisujjukat. A sorrend lehet fordított is, ilyenkor a kisujjal kezdjük az összeérintést. Ha egy-egy párt többször is összeérintünk, akkor olyan hatása van, mintha egy kismadár csipogna a fészekben. Ehhez kapcsolódik a vers is. A vers egyenletes ritmusára minden párt egyszer érintünk össze. Egy versszak alatt kétszer haladunk végig a sorozaton.

„Eresz alól fecske fia idenéz, odanéz:

Van-e hernyó hosszú kukac izesebb, mint a méz?

Csőrét nyitja ám, buzgón szaporán.

Kisbendőbe mindenféle belefér igazán.”

Így az egész versszakra 8 sorozatot tudunk csinálni. Amikor a gyermekek már jártasságra tesznek szert, gyorsíthatjuk a mozgást.

3. Fecskevonaglyak gyakorlása

– Feladatlapon írjuk át kék színessel a fecskevonalakat!

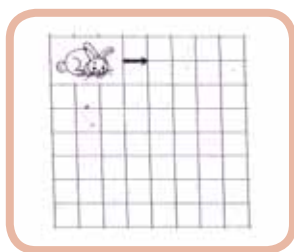
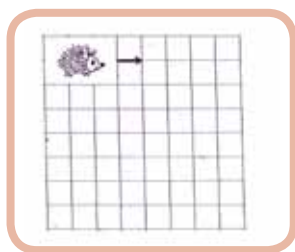
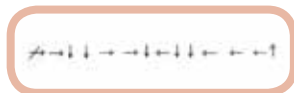
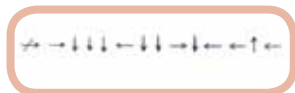
- Karikázzuk be a felső hurokvonalakat!
- Írjuk át a jó felé álló felső fecskevonalakat!

4. Ujjtánc

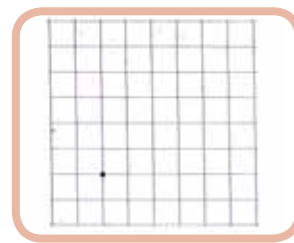
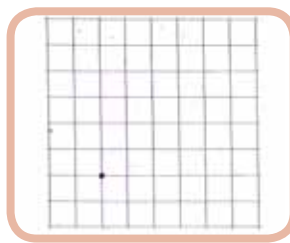
Összeillesztjük a hüvelykujjunkt a kisujjunkkal, elforgatjuk a csuklónkat, cseréljük az ujjakat.

5. Irányjáték

a) Négyzethálós lapon kell vezetni a színt a megadott irányoknak megfelelően.

b) Diktálás alapján kell vezetni a színes ceruzát a kiindulási ponttól a megfelelő irányba (balra, fel, jobbra, fel, jobbra, le, jobbra, le, balra, le, balra, fel).

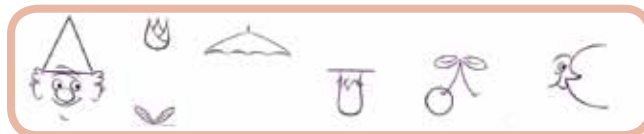

6. Rajzoló

– Alkossunk a tábla előtt három csoportot! Álljatok egymás mögé! Az utolsó a hátra írok egy vonalelemet a kezemmel. Ő rajzolja tovább az előtte álló hátra, s így tovább. Az utolsó írja fel a táblára!

7. Mi hiányzik?

– Pótold a hiányzó vonalelemeket a rajzokon!

8. Irányjáték

– Színezd ki a jobbra szálló fecskéket kékkel, a balra szállókat pirossal!

III. Reflexió

– Melyik feladat tetszett? Mit sikerült könnyen megoldani? Okozott-e valamelyik feladat nehézséget? Hogy érezted magad az órán?

Felhasznált irodalom

Sulinova Adatbank: *Alapozás 1-2.* – *Modulleírások Színezd ki... Rajzolj te is!* (Göncöl Kiadó)

Kelédi Lászlóné: *Íráselemek gyakorlása* (Logopédia Kiadó)

Batáné Murányi Erika – Kiss Gyuláné – Koncz Antónia – Takács Marianna: *Ugróiskola* (Pedellus Kiadó)

Erdődiné Sándor Katalin – Bartha Jánosné – Szalay Mária: *Tud6od* (Pedellus Kiadó)

Az óvodáskor fejlesztőjátékai